

MAGYAR NEMZETI IDEÁLOK.

*

ÍRTA

ÉS AZ „UNGVÁRI KATHOLIKUS KÖR” FOLYÓ ÉVI JANUÁR
26-ÁN TARTOTT FELOLVASÓ ESTÉJÉN FELOLVASTA:

VARGHA GÉZA,

főgimn. gk. hittanár.

Külön lenyomat a Gör. Kath. Szemle 1913. évi 5. és 6. számából.

Mélyentisztelt Vendégek! A földnek, hol az élet virul, az ember a legkülönködőbb, de egyben a legigényesebb lakója. Eszes természete lévén, — szeret gondolkozni. De szive is van és így érzelmei is vannak. Esze és szive összhangra vágyik, mert tudja, hogy élete csak úgy lehet boldog, ha harmonikus. És az nem könnyű feladata és nem ritkán megtörik rajta a gyenge emberi erő. Az ember gondolataiban nem tűri a szűk-korlátokat, felszakítja azokat és szárnyal akár a végtelelenségig. Öntudatos lénynek érzi magát, ezért tervez és a jövőbe is néz. Nem elégszik meg a mával, a holnapután is birni akarja, mert öneki programja s továbbra szóló marsrutája van. Sokat akar, sőt akarna mindent. Mikor aztán az élet beigazolja, hogy nem olyan hazardőr, mint szeretnénk mi emberek, alább hagyunk az igénnyel, leszállítjuk az óhajokat és visszaköltözünk az élet realitásába. Bármily kegyetlen legyen is az élet a mi túltengő vágyainkkal szemben, de vannak egyes pontok, melyeknél deferálni kénytelen, mert a mi akaratunk erősebb, mint reményeink. Ezek már nem mesterséges óhajok, az ember egyéni mivoltának lényegi kívánalma jelenik meg abban.

Mélyentisztelt Vendégek! Ez az ideál! Ezt nem az élet aprócseprő dolgai kínálják az embernek, ez hogy úgy mondjuk — az ember lelke maga. Ez mint

egy vörös vonal húzódik végig az ember cselekvésén, működésén és egész életén és mintegy örök forráshoz ide térnek vissza az embernek gondolatai, reményei.

Mi mégis az eszmény, az ideál? Az ifjú szivekben egy egész világgal felér, a prózai élet világában az, amiért az emberek lelkesednek, amiről az ember álmodik, aminek jövőjében erősen hisz, amit bírni szeretne, vagy ami szeretne lenni. A szegény embernek a sok pénz, a jómód, a gazdagság; a rongyos ruhájú embernek egy kivasalt új ruha; aki didereg kint a havon, annak eszményképe a meleg szoba; a városi rendőrnek a rendőrbiztosi szoba urasága; a közlegénynek a fűleri vagy az őrmesteri csillag; a diáknak a jeles bizonyítvány; a napidíjasnak az irodaigazgatóság; az inas ál-mában segéd lesz, majd önálló műhelyről álmodik, hol egyedül ő az ur, segédeinek se szeri se száma. Egyszóval az ember eszmény nélkül nem élhet. Az eszmények által az ember már a jövőben él. Az idealista tehát a jövő embere, ki rendületlenül bizik a jobb, a szebb jövő eljövételében. Az idealistának erős a hite a maga igazában, ezért az idealista úgy az egyénnek, mint a társadalomnak és a nemzetnek kiváló erőssége.

Mélyentisztelt Vendégek! Az egyes ember élete megismétlődik a társadalomban is. Amint az egyes embereknek megvan a maguk kitűzött célja, azonképen megvan a társadalomnak is, melytől a társadalmi élet javulását várja.

Ha egy nemzet társadalmi rétegeit vizsgáljuk, azt látjuk, hogy ott is megvolt mindig az ideál, ott is volt haladó, lüktető élet. Például: a régebbi kor nem ismert más osztályt mint a nemességet és a papságot. Az iparos-, a kereskedő-osztály nem képezett önálló rendet, vagyis nem volt tagja a rendeknek. Az egyszerű polgár pedig még személyi joggal sem bírt, csak mint dolog szerepelt. A társadalom nem tudta túrni ezt az egyen-

lőtlenséget, századokon át harcolt a jogegyenlőségért és kivitte azt, amit akart, megszűntek a kiváltságok és minden ember egyenlő lett a törvények előtt. A társadalomnak minden rétege megmozdult és működésüket siker koronázta, de a legnagyobb siker mégis az iparos és kereskedő polgárságnak jutott, mert az iparos és kereskedő polgárság tekintélyes hatalom lett. Európa nem egy országában vezető hatalom lett. Ne menjünk messze, hazánk gyárosai vagy iparosai munkájuk után olyan tiszteletet szereztek maguknak, amilyenhez hasonló példát nem mutálhat fel a történelem.

Az iparos, a kereskedő polgárság mellett megmozdultak a munkások is és megteremtették a negyedik rendet. A társadalomnak is megvolt tehát mindig a maga ideálja ami abból állott, a milyennek szerette volna magát látni a jövőben.

Ne higyjük Mélyentisztelt Vendégek, hogy ma már nincsenek társadalmi ideálok — a társadalom élő intézmény, melynek eszményképeit még az erőszak sem képes lerombolni.

A modern világtörténelemnek nagy eseményei mégis a nemzetek életéhez vannak fűzve. És mit látunk, itt is felcsillan a nemzeti ideál! Es egy nemzet ideálok nélkül valóban nem élhet. Hisz az ideálokban jelentkezik egy nemzetnek erélye, ambíciója, egész életprogramja és igaza van annak, aki azt mondotta, hogy az a nemzet, mely ideálokat nem lát jövőjében, annak nincs joga létéhez s fenmaradásához, mert nemzeti ideálok nélkül nincs nemzeti élet. Az a nemzet mely élni akar, ideálok után ideálokat teremt, hogy legyen célja és iránya a nemzeti tevékenységnek. Az a nemzet, mely megvalósította a birodalmi egységet az az ideálja, hogy megteremtse összes népeinek összevonását egy nagy birodalomban.

Mélyentisztelt Vendégek! A magyar nemzetnek

is van nemzeti ideálja. Ő is küzd egy eszmény nevében, előtte is ott lebeg a magyar nemzeti ideál — *az egységes, színmagyar Magyarország!*

Mélyentisztelt Vendégek! Ez gyönyörű ideál és igazi ideál. Nincs népe Európának, mely annyit szenvedett, mely önállóságáért, magyar nemzeti mivoltáért annyit dolgozott volna, mint Magyarország. Ezer eszten-deje lakik itt és az ideál még mindig csak ideál! Hát van-e címünk remélni, hogy valamikor eljön a független, a színmagyar ország, a nyelvében is egységes Magyarország világa.

Mélyentisztelt Vendégek! erre csak az a feleletünk, hogy az elmúlt ezer esztendő históriája garantálja azt nekünk.

Döcögős ut, lassú menetelés látszik az elmúlt ezer esztendő táján, de ott állott mint megvesztegethetetlen ör mindig a magyar nemzeti öntudat.

*

Mélyentisztelt Vendégek! Szerencsés nemzet vagyunk. Sok szerencsétlenségünkben ott volt felettünk a Gondviselés áldó keze, a Boldogságos Szűz oltalma, melyet Szent István esdett le szeretett magyarjaira. Szerencsés nemzetnek mondtam magunkat, pedig összetételünk éppen nem szerencsés. Hazánkat különféle nyelvű magyar népek lakják. A felvidék ruthén és tót, a délvidék román, horvát, német és szerb, az Erdélyrész magyar román és szász; a Dunántúl magyar és német.

A *németség* nyelvterületet nem alkot, csak mintegy szigetcsoportokat képez, mert ők telepítés folytán kerültek e hazába.

A *tótság* zöme a nyugati és keleti Beszkidek, a Fáttra és Tátra völgyrendszerében helyezkedett el. Súlypontja a felvidéken van és innen bontakozik ki Trencsén-, Ung-, Pozsony- és Abaujtornamegyék közt. Mikor jött be a tótság e hazába, mikor olvadt össze a honfoglaláskor itt talált szláv néppel, a tudomány még egészen

pontosan nem állapította meg s így találgatásokba nem bocsátkozhatunk.

A *románság* hazánk délkeleti részén van elhelyezve. Egész elrendezésük azt igazolja, kívülről és több irányból áramlottak az országba a magyar betelepülés után és valószínűtlen az őslakosságuk állítása.

A *szerb* elem jövevény jellege határszéli elhelyezkedésén és szétszórt tagozatán látszik.

A *ruthén* nép egy része együtt jött be honfoglaló ősainkkal, a másik része I. Endre, Kálmán, IV. Béla, Kun László királyok alatt szóróványosan, majd Koriatovics Tódor vezérlete mellett tömegesen jöttek be hazánkba, azóta a magyarnak leghűségesebb szövetségese, jóban-rosszban készséges osztozója.

A *magyarság* két medencét képez. Az egyik, a kisebbik a Székelyföld, a nagyobbik az ország belseje. Ez élte túl ezer év viszontagságait. Bátran mondhatjuk, hogy Magyarország egy jól kifejlett geográfiai egység, melynek szívéét az Alföldek képezik, melyeken a Duna-Tisza hullámai futnak át. A területe olyan, hogy annak kell uralkodó népnek lenni, mely az Alföldet bírja. A felvidéki lakót s Erdély bérceinek lakóit egyaránt a folyó iránya arra inti, hogy törekvéseit oda irányítsa, merre a folyók sietnek.

Magyarországon a magyarság helyrajzi fekvése mint látjuk igen jó s alkalmas az uralkodásra, sőt ha nemzetiség volna, ő lenne hivatott a nemzeti vezérszerepre. De ő nem nemzetiség, de fentartó nemzet. Azonban ne higgyük, hogy ez az előnyös fekvése döntötte el és biztosította neki ezer év annyi küzdelme után magyar nemzeti fenmaradását, hanem igenis katólikus jellege mellett nemzeti öntudata.

Mélyentisztelt Vendégek! A magyar nép szerencsés időben foglalt hazát, akkor, amikor a népvándorlás! zivatarok már megszűntek, melyek alatt nem egy

népfaj került le végképen a világ színpadáról s nyelvükkel együtt létük is örökre véget ért. Országot keresett, melyben államot alkosson. Nemzeti öntudat vezérelte akkor is, melyet azután is mindig ápolt, melynek egyedül köszönheti, hogy e világrész legrégebbi államainak ő az egyike. Csak így tudott egységes állami életet létesíteni ott, ahol másféle nép boldogulni nem tudott. A magyar nemzeti hegemonia lebegett szeme előtt és ennek jegyében élte itt életét.

Ez volt mindig a nagy ideál.

A nemzeti egységnek fentartása, az egységes magyar államnak a kiépítése volt mindig a főtörekvés, melynek élete és jellege magyar legyen. Ez volt az eszménykép, ezért harcolt kül- és belellességgel, ezért állott szemben sokszor még önmagával is. Ez mint aranyfonál szövődik át ezeréves küzdelmeiben.

A mikor a magyar nemzet ezer éves fennállását ünnepelte, a világsajtó mint csodával állott elő, hogy a magyar nemzet soknyelvű nemzet lévén, hogyan tudott ezer év után is magyar nemzetinek megenni ?

Erre nekünk Mélyentisztelt Vendégek csak az a feleletünk, hogy igenis azért maradt magyar nemzetinek, mert a magyar hegemonia gondolata vezérelte mindig, ezért küzdött, ennek jegyében élt és ez volt intézkedéseinek állandó rugója.

A magyar nemzet ezer éves életének van pszichológiája, melyet elmúlt történetéből érthetünk meg egyedül.

Mélyentisztelt Vendégek! Mi magyarok turáni eredetű nyelvünket finn-ugor és török-tatár gyanánt Felső-Ázsia síkságairól hoztuk. Sok kifejezést vettünk át más népektől, sokat elfogadtunk a más népek háztartásából, hazánk más ajkú népeitől is sokat kölcsönöztünk, de ez nem változtatott a magyar nyelv szellemén, mert a magyar a mit így felvett, azt át is dolgozta, magához alkalmazta s életet adott bele. Beleolvadtak a palóc földön

megtelepedett kabarok, az alföldre telepített jászok és kunok, de mindezek mellett a magyar nemzeti szellem maradt benne az uralkodó, ez szól hozzánk a régi magyar törvények betűjéből, ez van megénekelve dalaiban, ez nyilatkozik meg régi magyar mondáink, regéink szavaiban. A nemzeti egyéniség mutatkozik összes cselekedeteiben, mert tudta azt, hogy állami életet csak úgy élhet, ha nemzeti marad; célját csak akkor és addig szolgálhatja, a míg uralkodik. A magyar nemzeti jelleg erősségének köszönhető, hogy e hazában a magyar nyelv nélkül boldogulni nem lehetett és "az, hogy a Kárpátok hegyfala alatt és a négy folyam között a föld mindig a magyaré maradt. Ha az európai népek történelmét nézzük, azt látjuk, hogy ez egy európai csoda, mert csak igen kevés népnek maradt meg nemzeti mi-voltuk azok közül, kiket a népvándorlás zivatarra Európába sadort.

A világesemények csak kevés népnek engedték meg, hogy e vágyuk teljesedjék, mert legtöbbjük elveszett, vagy átalakult a világrész rázkódtatásaiban. Hány ország pusztult el, hány korona lett összetörve, hány uralkodóház lett örökre eltemetve. Ezer év alatt körülötte minden más lett, csak ő maradt meg magyar nemzetinek. Ez igazán csoda. Isten csodája. Mert a mely nemzet annyi csapás mellett ezer évig fenn tudott maradni, annak a lelki ereje az égből van és égi kéz vezeti azt utain.

Ott van a spanyol, a francia, az olasz, bár a hódítás óta az övék az a terület melyen laknak, de elvesztették nyelvük eredeti karakterét és beleolvadtak a római kultúrába.

Mélyentisztelt Vendégek! „Ilyen területen mint Magyarország, annak népei között legyenek azok bármennyire különböző származásúak és műveltségük, hasonlóságoknak kell létrejönniük, melyeknek sokféleképen idomuló fo-

kozatai e három főpontban foglalhatók össze: 1. az összetartozás vagyis az egymásra utaltság érzése, 2. az érdek-közösség, mely a jogban, a munkában, az anyagi jólétben keres kifejezést, 3. az egyesülés felé törekvés szokásokban, életmódban, kultúrában s az uralkodó nyelv tudásával járó képesség által az egyénnek a társadalmi s állami élet minden terén való érvényesülésében”.¹⁾

Mélyentisztelt Vendégek! Mit látunk? Azt, hogy a kultúra és a nyelv mindig egyesítette a nemzetiségiek színe-javát az uralkodó magyar nemzetben. Ha a magyar társadalmat elemezzük, megtaláljuk a magyarságban a haza minden népét.

Az ősmagyar származású Eszterházyak, Károlyiak, Apponyiak mellett ott találjuk a német eredetű Bánffyakat, Forgácsokat, Hadikokat, az olasz eredetű Rádayakat; ott vannak a svájci eredetű Dégenfeldek, a francia származású Bethlenek, Apaffyak, a délszláv eredetű Fesztetichék, Szécsénék, Keglevichék, az északi szláv eredetű Podmaniczky, Radvánszky, ott van a lengyel eredetű Thököli Imre.

És vajjon lehet-e közöttük ma fokozati különbséget tenni a hazaszeretetben? És vajjon szégyene-e nekik vagy a magyar nemzetnek e főrangú családok elmagyarosodása? Óh éppen nem, de dicsőségünk és kötelességünk. Közös nekünk a magyar kultúra, melyet közösen teremtettünk, közös kincs az, mert a magyarság mindnyájunk szövetsége.

Mélyentisztelt Vendégek! A magyar nemzet hires a maga vendégszeretetéről, hisz hagyományos és közismert e szép tulajdonsága. Ezzel a magyar előzékenységgel fogadta és tartotta a beözönlőit nemzetiségieket. Nem oktrojálta rá még nyelvét sem, engedte őket élni nyelveikkel, tehát többet engedett mint a mennyit nemzeti ambíciója lehetővé tett. És mégis mennyi panasz, mennyi támadásban

¹⁾ Réthy (Magyar nemzet kialakulása.)

van része a nemzetfentartó államnak, mert merészeli megkívánni azt, a mi egy nemzeti állami életnek elemi követelménye, hogy az a magyar állampolgár tudja a nyelvét. Hatalmával visszaélő zsarnoknak, despotának nevezik.

A magyarországi nemzetiségiek a magyar nemzet iránt csak hálával tartoznak. A magyar nemzet védőszárnyai alá vette őket és mint anya neveli gyermekeit — javukat munkálta. A mai európai nemzetek között nem egy nemzet van, mely a más népek vérfürdőjében szerezte meg országát és nyelvét. Ott van az angol-szász kiirtja a brittet, a dán az angolszászt, a normann a dánt és így jött létre az angol nemzet és az angol nyelv. Vájjon tett-e így a magyar? Pedig az az időszak kedvezett e felfogásnak és kérdezhetjük, most hol lennének a nemzetiségiek? Mit kíván ma a magyar nemzet a nemzetiségiectől? Nem mást, mint azt, tiszteljük a magyar állameszmét, melynek égisze alatt élnek, becsüljék meg mindazt, ami magyar, tanulják meg a nyelvét, — mert ők is magyarok.

Tehát nem fedi az igazságot az, hogy a magyar fajharcot folytat, mert amikor a magyar állam a magyar szellem jegyében hoz intézkedést, csak kötelességét teljesíti, hisz magyarrá lenni itt nem büntetés, de jog és kötelesség.

Mélyentisztelt Vendégek! Rövid vonásokban voít szerencsém a magyar nemzet alakulását ismertetni s kimutatni azt, hogy miért tudott ezer és annyi éven magyar nemzetinek meglenni. A magyar nemzeti mivolt és a magyar nemzeti ideál: a színmagyar Magyarország még messze van egymástól. Vájjon van-e reményünk, hogy ezt a nemzeti ideált valaha elérjük?

Mélyentisztelt Vendégek! A statisztikai hivatal főnöke: Vargha Gyula a legutóbbi népszámlálás alapján kellemes hírrrel örvendeztette meg nemzetünket akkor, amikor bejelen-

tette, hogy e hazában 10 millió magyar anyanyelvű, 12 millió magyarul beszélő és a nagyvilágon 14 millió magyar él. Tehát tizennégymillió magyar lélek van, kinek a magyar nyelv édesen zenélő melódia, ki magyarul gondolkodik és érez, kinek a lelke magyar. A magyar nemzet ebben a legszebb álmát látja a teljesedés felé közeledni és most már erősen hiszi, hogy a nemzeti ideál nem utópia és nem délibábszerű tünemény, mely csak azért támadt, hogy egy szép reménynek ásson meleg sirt. A hazai magyarság tehát nemcsak elérte a kerek tiz milliót, de meg is haladta. Nagy eredmény ez Mélyentisztelt Vendégek!

Hisz alig 60 évvel ezelőtt csak ötödfél millió magyar anyanyelvű vált a magyar királyságban és 30 évvel ezelőtt alig 6 millió. Ez a tiz millió hatalmas numerus egymagában is, de a hazai nemzetiségekkel viszonylatban éppen megnyugtató jelenség. Mit jelent a tiz millió? Először is azt, hogy a monarchiában az egy uralkodó alatt lévő államszövetségben a magyar az első és csak utána jön a német és hogy az anyaországban a magyar ma holnap abszolút többséggel bír.

Magyarországon a legutóbbi statisztika szerint magyar anyanyelvű van: 9.044.627, (összes nemzetiségieké és idegeneké együtt 8.319.861) *ruthén és tót*: 3.066.842, *német*: 1.903.357, oláh: 2.848.180. Eme statisztikai adat mellett meg kell jegyeznünk, hogy a magyar nemzetnek legkészségesebb elemei a ruthén, míg a legradikálisabb az oláh, melynek magyarosodása még annyival is inkább kemény dió, mert a kifelé való érintkezése mellett, csekély megszakítással területileg is egységesen helyezkedik el.

Mélyentisztelt Vendégek! A statisztika és az ideáлизmus éppen nem rokonfogalmak és mégis a statisztika ez alkalommal készségesen ajánlkozik garantiának a magyar nemzeti ideálnak megvalósíthatására.

A mai népszámlási adatok, a további népszámlálási adatokkal egybevetve míg a magyarság szaporodásáról is beszélnek, addig a magyarságnak beolvasztó képességéről is tesznek tanúságot. Harminc év alatt a magyarság közel 56 százalékkal szaporodott, míg az összes nemzetiségiek szaporodása csak 18 százalékot tesz ki. Es ezt a szaporodást semmiképpen sem írhatjuk a természetes szaporodás számlájára, de igenis a beolvasztó képességet igazolja, mit a városok élete bizonyít a legszebben. Es a városok magyarosítása nem erőszakos, de természetes.

Szép hasonlatot olvastam erre a Budapesti Hírlap múlt évi november 17-iki számában, midőn a tiz milliő magyar címén a többek közt így ír: „...Olyas ez a szaporodás, — mint mikor az ablak mellett csendesen hull a hó és odabenn önkéntelen mindenki közelebb húzódik a kályhához. Ez a kályha a magyar génusz, melyben magyar erdő fáján zug a tűz piros szűnyog raja. A kályha melege átjárja a testet és lelket, tüze megfesti az arcokat, a gondolatok és az érzések egybe fonva és a magyar nyelv templomában kötött násszal fejeződik be. Vagy ugy szövődik a magyarosodás, mint a hogy az ifjúhoz simul szerelmes párja, kinek minden gondolatát átszivja álmodozó szívébe.”

A városok magyarosodásának legszebb példája a főváros. Budapesten azelőtt 40 évvel még majd fele német anyanyelvű volt, ma pedig már csak 15 százaléka idegen nyelvű. Budapest most már igazi magyar főváros és nemcsak a magyar szellemnek, a magyar civilisációnak is központja s az ország közlekedési vonalainak fokusa: de a magyar nyelvi fejlődésnek is erős centruma. Ott van egy Pozsony vagy Temesvár, a hol 30 év alatt éppen megkétszereződött a magyarul tudók száma, mert 20 %-ról 40%-ra emelkedett. Igazán nagy lelkiörömre szolgált, a mikor az elmúlt nyáron a szép

virágvárosban Pozsonyban megfordulva, csaknem mindenütt túlnyomóan magyar beszédet hallottam.

Mélyentisztelt Vendégek! A magyar földön, mint fennebb mondtuk, a magyar anyanyelvűek száma 10 millió és a magyarul beszélők száma 12 millió.

Ez már főképen az iskola eredménye. De ne feledjük, hogy az életnek is van ebben része, Sőt azt mondhatjuk, hogy az élet e tekintetben nagyobb mester az iskolánál, mert hatalmasabb a kényszerítő hatalma, mint az iskola fegyelme. A magyar állampolgár ott tanul meg magyarul, ahol a szükség azt rádiktálja. A siketnémák pedagógiája azt mondja, hog} a növendékekkel mihelyt ők a beszédgyakorlatban valamennyit elsajátítanak, rendes beszéd útján tátgyaljunk és nem jelekkel, hadd vésődjék be a lelkébe a szükség tudata.

Mélyentisztelt Vendégek! Ez az elv némiképen itt is alkalmazható. Főleg mireánk. Nemzetiségi határvonalon vagyunk. Városban lakunk, közel hozzá a falvak, melynek lakói mondhatjuk itt élnek, mert mindennap behozza őket az adás-vevés szüksége. Ha mindig magyarul szólítjuk meg, magyarul beszélünk vele, annyit a mennyit, gondolkozni kezd és rájön, hogy erre neki valóban szüksége van. Ha csak egyetlen magyar szóra tanítunk is meg valakit, ezzel is közelebb jutottunk a nemzeti-ideál megvalósításához.

Ez nagy érdek — itt is, ott is. Egy világháború, úgy mondják elkerülhetetlen, egy év, — 10 év, ki tudja, telve van minden gy uanyaggal. Mi reánk sokan tekintenek osztozkodó szemmel, mert mindenik magáénak szeretné a rokon nyelvű népet. Egy színmagyarország esetén — mindez megdől és lesz a nemzet egy sziv és egy lélek. Ha ez az ország nyelvében is magyar lesz, elesik a láncszem, mely után ma oly mohón kapnának. Ez érzésnek helyt adni azonban egy pillanatra sem szabad. Minden állampolgárnak rendületlenül kell bíznia

nemzete nagyságában, nemzete jövőjében. De ne feledjük Mélyentisztelt Vendégek, hogy az Úr Isten áldását csak a kitartó munka számára Ígérte.

Mélyentisztelt Vendégek! Minden becsületes embernek közéleti tevékenységében két vezércsillaga van: a vallás és a hazaszeretet. Ezeknek áldozza szívét, lelkét, ezeknek oltárára helyezi munkájának legjavát, hogy az Isten dicsőségét és a haza boldogságát előbbre vigye. És ez a két érzés oly szépen megfér egymás mellett, sőt egymást feltételezi és kiegészíti. Az érdek-közösség vágyában, az ubi bene embereinek szeretetében, nincs igazi vallásosság, nincs igazi hazaszeretet és ez elhamvasztja az önzetlen érzéseket, lerombolja a haza korlátait és utat tör kozmopolitizmushoz. Sajnos a színpalak mögött ilyen alakok is ólálkodnak. Pedig ez az érzés nem magyar érzés és nekünk ez új, szokatlan és visszataszító.

A magyar név és a haza szeretet összenőtt fogalmak. A magyar nemzet a hazaszeretetet mindig magasztalta, a nemzeti hősök példáit követésre ajánlotta, akik pedig hűtlenek lettek a hazához, azokat közmegvetésnek tette ki, mert ez a közéleti bűnök legsúlyosabbja volt. A haza szent volt előtte, ezért élt, ezért halt. Eltűrt mindent azért a mi a haza javának szolgálhatott, de kérlelhetetlenül visszavert mindent, mi a haza megrontására volt. „A hazaszeretet nemzeti cultusz lett, a hazaárulás gyalázat volt.”

Mélyentisztelt Vendégek! A magyar haza ma is a miénk, az ősök bölcsesége a magyar nemzeti öntudat, Szent Istvánnak katolikus egyháza biztosították azt nekünk. Miénk ez a haza, de azoké is, kik a sirban nyugosznak, kiknek hamvai is azt kiáltják: utódok őrizzék meg azt a szellemet, melyet mi hagyunk nektek, ápoljátok a hitet és a hazaszeretetet. Drága kincs ez nekünk, ebből szívja a magyar nemzet tere-

bélyes fája az életnedvet, mely nélkül az kiszárad és meghal. És a társadalomnak, mert lelkiismerete is van, meg kell hallgatnia az ősök szavát, de meg is kell fogadni s oda munkálni, hogy az alapok erősödjenek, mert csak erős alapokon nyugodhatik biztosan egy lerombolhatatlan nagy vár.

Magyar hazaszeretetünk még azt súgja nekünk, hogy e hazának, mely annyi veszélylyel küzdött meg ezeréves életén, az Istentől kijelölt szerepe, hogy nagy és hatalmas legyen. Legyen független, legyen egységes s legyen boldog. De független, egységes és boldog csak akkor lehet, ha nyelvében is magyar lesz, ha magyar érzésének legszebbikét, a nagy ideált bírja.

A magyar nemzet — magyar nemzeti ideálját nem csak kitűzte, de megvalósítani is akarja. Az az idő talán még messze van, de a küzdelem nagyságának a tudata felvértez minden magyar embert hittel, szere-tettel és munka kedvvel.

Igen munkával, mert munka nélkül nagy célokat megvalósítani nem lehet. A munka az egyetlen fegyver, melylyel sikert érhetünk el a népek nagy harcában. Fel kell vennünk a munka súlyos keresztjét mindnyájunknak és betölteni keblünket szent lelkesedéssel, nemes elhatározással és a remény boldogító tudatával. Dolgozzunk a magyar nemzeti ideálért s tegyünk meg hivatásunk körében mindent. Élünk a hazáért és a hazának, de tevékeny munkás életet, mert a szónokló Magyarország ideálja örök ideál és csak a munkás dolgozó Magyarország nyerheti meg szép aráját egy hosszú boldog nemzeti életre.

Dolgozzunk és ápoljuk szivünkben a nyelvében is egységes Magyarországot, mert az lesz az a kor, a melyre a legnagyobb magyar mondotta: Magyarország nem volt, hanem lesz.